

Ministerul Educației al Republicii Moldova
Colegiul „Mihai Eminescu” din Soroca

"Aprob"

Directorul Colegiului „Mihai Eminescu” din
Soroca

Tatiana Vișniova

"15" iunie 2017

Curriculumul modular
S.07.O.030 Educația incluzivă

Specialitatea: 92310 Asistența socială

Calificarea: Lucrător social

Chișinău 2017

Curriculumul a fost elaborat în cadrul Proiectului *EuropeAid/133700/C/SER/MD/12*
"Asistență tehnică pentru domeniul învățământ și formare profesională
în Republica Moldova",
implementat cu suportul financiar al Uniunii Europene

Autor:

Emilia Usatîi, grad didactic unu, Colegiul „Mihai Eminescu” din Soroca

Aprobat de:

Consiliul profesoral al Colegiului „Mihai Eminescu” din Soroca

Director

Tatiana Vișniovaia

"15" iunie 2017

Recenzenți:

Tașnic Aliona, profesor, grad didactic superior, Colegiul „Mihai Eminescu” din Soroca.

Adresa Curriculumului în Internet:

Portalul național al învățământului profesional tehnic

<http://www.ipt.md/ro/produse-educationale>

Cuprins

I. Preliminarii	4
II. Motivația, utilitatea modulului pentru dezvoltarea profesională.....	4
III. Competențele profesionale specifice modulului	4
IV. Administrarea modulului	5
V. Unitățile de învățare	6
VI. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare	9
VII. Studiu individual ghidat de profesor	9
VIII. Lucrările practice recomandate	10
IX. Sugestii metodologice	10
X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale	11
XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studii	13
XII. Resursele didactice recomandate elevilor	14

I. Preliminarii

Diversele schimbări de ordin economic și sociocultural au generat fenomenul excluderii copiilor din procesele educațional și social, datorate inegalității și segmentării populației, migrațiunii, dispersării familiilor, exodului rural și denaturării principiilor solidarității umane, în general.

Conceptul de educație incluzivă stipulează că elevul cu cerințe educaționale speciale trebuie susținut și încurajat de învățător/profesor ca să-și dezvăluie personalitatea, să-și valorifice și să-și dezvolte potențialul. Școala, în general, și pedagogii, în special, sînt responsabili, alături de familie, de modelarea personalității, de ceea ce filozoful Constantin Noica numea “devenirea întru ființă a omului”. Or, incluziunea nu înseamnă doar a integra copiii cu cerințe educaționale speciale în mediul școlar, ci și a conștientiza fenomenul diversității umane și a organiza procesul educațional în școală pornind de la această concepție.

II. Motivația, utilitatea modului pentru dezvoltarea profesională

Reforme în domeniul educației, inclusiv reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului, includerea în învățământul general a tot mai mulți copii cu cerințe educaționale speciale impun restructurarea și reconsiderarea culturii, politicilor și practicilor școlare, astfel încît acestea să răspundă diversității copiilor și necesităților lor.

O școală incluzivă este utilă tuturor. Susțin cu tărie că un copil cu CES se poate dezvolta mult mai bine într-o colectivitate de copii normali deoarece în viață va trebui să trăiască cu aceștia și alături de aceștia.

Educația incluzivă este un proces complex, de durată, care necesită analize, schimbări și construcții continue pentru a realiza politici și practici incluzive și a asigura bazele unei culturi incluzive. Școala de azi trebuie să își proiecteze cu claritate scopurile și formele de sprijin adecvate pentru a primi toți copiii, a le asigura acoperirea nevoilor lor educaționale și a oferi astfel posibilitatea germenilor unei societăți bazată pe accesibilitate, participare socială responsabilă și colaborare.

Educația trebuie înțeleasă ca un proces pe tot parcursul vieții, începând cu perioada prenatală. Ea nu este numai responsabilitatea pedagogilor, ci și a familiei și comunității în care se naște și crește copilul și trebuie să devină o cerință internă a fiecăruia. Educația de calitate se

transformă în autoeducație. Responsabilitatea trece de la cei care o promovează spre cei care sunt formați.

III. Competențele profesionale specifice modului

Competențele profesionale ale viitorului absolvent evidențiază capacitatea de a integra cunoștințele teoretice cu deprinderile practice în realizarea activității profesionale și a obține performanțe descrise în calificarea profesională. Astfel modulul **Educația incluzivă-teorie și aplicație** formează următoarele competențe profesionale specifice:

- CS1. Formarea viziunii de ansamblu asupra celor mai importante concepte, principii, definiții privind educația incluzivă.
- CS2. Familiarizarea cu particularitățile de dezvoltare a copilului cu cerințe educaționale speciale.
- CS3. Formarea competențelor de elaborare/realizare a planului educațional individualizat în organizarea procesului educațional incluziv.
- CS4. Determinarea rolurilor și responsabilităților actorilor implicați în promovarea educației incluzive.
- CS5. Achiziționarea unor modele de analiză și acțiune operaționale în contexte educaționale incluzive.
- CS6. Dezvoltarea atitudinilor pozitive, a gândirii critice și relaționale în procesul susținerea practicilor incluzive.

IV. Administrarea modului

Semestrul	Numărul de ore				Modalitatea de evaluare	Numărul de credite
	Total	Contact direct		Lucrul individual		
		Prelegeri	Practică/ Seminar			
VII	60	30	15	15	Examen	2

V. Unitățile de învățare

Unități de competență	Unități de conținut	Abilități
1. Educația incluzivă – cadrul conceptual și legislativ		
UC1. Explicarea conceptelor prin prisma actelor normative. <ul style="list-style-type: none"> - definirea noțiunilor; - descrierea documentelor normative; - recunoașterea ipotezelor raportate la documentele normative 	1. Educația incluzivă: delimitări conceptuale – educația incluzivă, integrare, incluziune, șanse egale, protecție socială, deficiență, incapacitate, handicap, cerințe educaționale speciale. 2. Cadrul normativ care determină implementarea educației incluzive.	A1. Definirea noțiunilor generale . A2. Utilizarea conceptelor în contexte adecvate. A3. Operarea cu termenii: educația incluzivă, integrare, incluziune, șanse egale, protecție socială, deficiență, incapacitate, handicap, cerințe educaționale speciale. A4. Cunoașterea principalelor documente de politici naționale referitoare la incluziunea socială și educațională. A5. Interpretarea ipotezelor ce prevăd incluziunea socială.
2. Particularități de dezvoltare a copilului		
UC2. Diferențierea particularităților de dezvoltare a copilului în funcție de criteriul vîrstă: <ul style="list-style-type: none"> - cunoașterea particularităților de dezvoltare a copilului; - descrierea strategiilor de dezvoltare a copilului cu CES; 	1. Adaptarea copilului cu cerințe educaționale speciale. 2. Strategii de dezvoltare a copilului cu cerințe educaționale speciale.	A6. Descrierea particularităților pe care ne axăm în activitățile de evaluare a dezvoltării copilului cu CES. A7. Determinarea strategiilor de asistență a copilului în stare de regres sau stagnare în dezvoltare. A8. Caracterizarea strategiilor de asistență a copilului în stare de regres sau stagnare în dezvoltare.

Unități de competență	Unități de conținut	Abilități
- determinarea specificului de lucru cu copii cu CES		
3. Evaluarea și abordarea individualizată		
UC3. Cunoașterea structurilor/ instituțiilor care realizează evaluarea primară/inițială și cele care realizează evaluarea complexă multidisciplinară a dezvoltării copilului; UC4. Descrierea planului educațional individualizat.	1. Evaluarea dezvoltării copilului. - evaluarea inițială; - evaluarea complexă și multidisciplinară; - alte evaluări complementare. 2. Planul educațional individualizat: <i>definiție, funcții, scop, structura</i> . 3. Activități de sprijin pentru copii cu cerințe educaționale speciale. - Terapii specifice: terapia logopedică, kinetoterapia, ludoterapia, ergoterapia, art-terapia, centrul de resurse pentru educația incluzivă.	A9. Selectarea domeniilor de evaluare complexă multidisciplinară în funcție de nivelul de dezvoltare al copilului. A10. Identificarea necesităților speciale de dezvoltare a copilului. A11. Elaborarea unui plan educațional individualizat. A12. Stabilirea serviciilor și programelor de intervenție și sprijin, care răspund necesităților de dezvoltare a copilului. A13. Aplicarea terapiilor specifice în funcție de necesitatea copilului.
4. Parteneriatul în educația incluzivă		
UC5. Ilustrarea modalităților de realizare a parteneriatului în educația incluzivă: - Definirea parteneriatului; - Argumentarea necesității constituirii unei echipe de sprijin pentru realizarea educației incluzive;	1. Parteneriatul educațional- abordări conceptuale: - Tipurile de parteneriat. 2. Colaborarea între școală și familie în procesul educației inclusive: - Rolurile actorilor implicați în parteneriat; - Principiile fundamentale de întemeiere a parteneriatului.	A14. Definirea parteneriatului educațional. A10. Argumentarea importanței implicării familiei în realizarea unui parteneriat educațional eficient. A15. Deducerea beneficiilor parteneriatului „școală – familie”. A16. Distingerea modalităților de realizare a parteneriatului „școală – familie”.

Unități de competență	Unități de conținut	Abilități
5. Managementul educației incluzive		
UC6. Distingerea nivelurilor de management în educația incluzivă. UC7. Descrierea actorilor și atribuțiile acestora în procesul de management al educației.	1. Nivelurile de management în educația incluzivă. 2. Factorii care influențează incluziunea la nivelul școlii.	A17. Cunoașterea nivelurilor de management în educația incluzivă. A18. Caracterizarea factorilor care influențează incluziunea la nivelul școlii.

VI. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare

Nr. crt.	Unități de învățare	Numărul de ore			
		Total	Contact direct		Lucrul individual
			Prelegeri	Practică/ Seminar	
1	Educația incluzivă: cadrul conceptual și legislativ	6	4	0	2
2	Particularitățile de dezvoltare ale copilului	14	8	2	4
3	Evaluarea și abordarea individualizată	16	6	5	5
4	Parteneriatul în educația incluzivă	14	6	6	2
5	Managementul educației incluzive	10	6	2	2
Total		60	30	15	15

VII. Studiu individual ghidat de profesor

Materii pentru studiul individual	Produse de elaborat	Modalități de evaluare	Termeni de realizare
1. Educația incluzivă: cadrul conceptual și legislativ			
Cadrul normativ care determină implementarea educației incluzive.	Scheme Schematizarea documentelor de politici naționale și internaționale referitoare la incluziunea socială și educațională.	Prezentarea schemelor	Săptămâna 2
2. Particularitățile de dezvoltare ale copilului			
Particularitățile de dezvoltare ale copilului Particularitățile de dezvoltare ale copilului cu cerințe educaționale special.	PPT Evidențierea deosebirilor	Prezentare și comunicare	Săptămâna 4
3. Evaluarea și abordarea individualizată			
Evaluarea dezvoltării copilului.	Proiect individual	Demonstrarea proiectului	Săptămâna 6

Materii pentru studiul individual	Produse de elaborat	Modalități de evaluare	Termeni de realizare
	Test de evaluare	Testare scrisă	Săptămâna 8
4. Parteneriatul în educația incluzivă			
Implicarea familiei în activitatea școlii incluzive	Proiect de grup Modalități de sensibilizarea familiei privind incluziunea educațională.	Susținerea proiectelor	Săptămâna 12
5. Managementul educației incluzive			
Dezvoltarea școlii incluzive.	Dezvoltarea unei școli incluzive.	Demonstrarea proiectului	Săptămâna 14

VIII. Lucrările practice recomandate

1. Elaborarea unui proiect de sensibilizare a comunității privind incluziunea educațională a copiilor cu cerințe educaționale speciale.

IX. Sugestii metodologice

Elementul de bază al Curriculumului sunt competențele ce trebuie formate și dezvoltate în procesul de formare profesională. Acestea vor fi formate prin organizarea eficientă a procesului de instruire. Pentru aceasta sunt necesare două condiții:

1. Organizarea activităților. Pentru buna organizare a procesului didactic ambii participanți necesită de a-și organiza activitățile. De modul cum sunt organizate acestea depinde în mare măsură nivelul de formare a competențelor. În această ordine de idei, în procesul de organizare a activităților se vor asigura:

- condiții optime pentru buna colaborare dintre elev și profesor;
- un set de procese care duc la îmbunătățirea relațiilor dintre părți;
- un nivel de implicare a părților acționând în baza unor reguli și acțiuni prestabilite.

2. Selectarea adecvată a metodelor de instruire. Se recomandă utilizarea metodelor de instruire precum: expunerea, conversația, metoda demonstrației, lucrul cu sursele bibliografice, activitate în grup, simularea de caz/situație, brainstorming, explozia stelară, întocmirea de referate, elaborarea proiectelor individuale și de grup.

În activitățile practice, accentul se va pune pe îndeplinirea cu exactitate și la timp a sarcinilor de lucru. Realizarea proiectelor în cadrul activităților practice va urmări nu numai dezvoltarea abilităților individuale, dar și a celor de lucru în echipă.

În activitățile individuale, accentul se va pune pe studiere, analiza și sistematizarea materialului teoretic și practic în scopul îndeplinirii sarcinilor de lucru individual. Acestea vor fi prezentate în formă de portofolii, proiecte, sarcini specifice etc.

X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale

Axarea procesului de învățare-predare-evaluare pe competențe presupune efectuarea evaluării pe parcursul întregului proces de instruire. Evaluarea continuă va fi structurată în evaluări formative și evaluări sumative (finale) ce țin de interpretarea creativă a informațiilor și de capacitatea de a rezolva studiile de caz.

Activitățile de evaluare vor fi orientate spre motivarea elevilor și obținerea unui feedback continuu, fapt ce va permite corectarea operativă a procesului de învățare, stimularea autoevaluării și a evaluării reciproce, evidențierea succeselor, implementarea evaluării selective sau individuale.

Pentru a eficientiza procesele de evaluare, înainte de a demara evaluările, cadrul didactic va aduce la cunoștința elevilor tematica lucrărilor, modul de evaluare (bareme/grile/criterii de notare) și condițiile de realizare a fiecărei evaluări.

Drept suport de produse pentru măsurarea competențelor se vor utiliza:

- suportul de curs;
- documente text cu informații specifice disciplinei;
- scheme elaborate la nivel individual;
- prezentări a lucrurilor de grup.

Produsele recomandate pentru evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor cognitive sunt prezentate în tabelul de mai jos:

Nr. crt.	Produse pentru măsurarea competenței	Criterii de evaluare a produselor
1.	Proiect elaborat	<ul style="list-style-type: none">• Validitatea proiectului - gradul în care acesta acoperă unitar și coerent, logic și argumentat tema propusă.• Completitudinea proiectului - felul în care au fost evidențiate conexiunile și perspectivele interdisciplinare ale temei, competențele și abilitățile de ordin teoretic și practic și maniera în care acestea servesc conținutului științific.• Elaborarea și structura proiectului - acuratețea, rigoarea și coerența demersului științific, logica și argumentarea ideilor, corectitudinea concluziilor.• Calitatea materialului folosit în realizarea proiectului, bogăția și varietatea surselor de informare, relevanța și actualitatea acestora, semnificația datelor colectate s.a.• Creativitatea - gradul de noutate pe care-l aduce proiectul în abordarea temei sau în soluționarea problemei.•
2.	Referat	<ul style="list-style-type: none">• Corespunderea referatului temei.• Profunzimea și completitudinea dezvoltării temei.• Adecvarea la conținutul surselor primare.

		<ul style="list-style-type: none"> • Coerența și logica expunerii. • Utilizarea dovezilor din sursele consultate. • Gradul de originalitate și de noutate. • Nivelul de erudiție. • Modul de structurare a lucrării. • Justificarea ipotezei legate de tema referatului. • Analiza în detaliu a fiecărei surse de documentare.
3.	Rezumat oral	<ul style="list-style-type: none"> • Expune tematica lucrării în cauză. • Utilizează formulări proprii, fără a distorsiona mesajul lucrării supuse rezumării. • Expunerea orală este concisă și structurată logic. • Folosește un limbaj bogat, adecvat tematicii lucrării în cauză. • Respectarea coeficientului de reducere a textului: 1/3 din textul inițial.
4.	Rezumat scris	<ul style="list-style-type: none"> • Expune tematica lucrării în cauză. • Utilizează formulări proprii, fără a distorsiona mesajul lucrării supuse rezumării. • Textul rezumatului este concis și structurat logic. • Folosește un limbaj bogat, adecvat tematicii lucrării în cauză. • Fidelitatea: înțelegerea esențialului și reproducerea lui, nu trebuie să existe contrasens. • Coerența: rezumatul are o unitate și un sens evidente, lizibile pentru cei care nu cunosc textul sursă. • Progresia logică: înlănțuirea ideilor, prezentarea argumentelor sunt clare și evidente. • Angajamentul autorului, aptitudine critică corect evaluată și transpusă. • Respectarea modalităților de enunțare a textului sursă: rezumatul este o oglindă micșorată dar fidelă textului sursă. • Muncă pertinentă de reformulare: rezumatul nu este un colaj de citate. • Respectarea coeficientului de reducere a textului: 1/4 din textul inițial. • Stăpânirea normelor sintactice la nivel de prezentare logică a ideilor, • frazelor, paragrafelor textului. • Text formatat citeț, lizibil. plasarea clară în pagină.
5.	Studiu de caz	<ul style="list-style-type: none"> • Corectitudinea interpretării studiului de caz propus. • Calitatea soluțiilor, ipotezelor propuse, argumentarea acestora. • Corespunderea soluțiilor, ipotezelor propuse pentru

		<p>rezolvarea adecvată a cazului analizat.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Corectitudinea lingvistică a formulărilor. • Utilizarea adecvată a terminologiei în cauză. • Rezolvarea corectă a problemei, asociate studiului analizat de caz. • Punerea în evidență a subiectului, problematicii și formularea. • Logica sumarului. • Referință la programe. • Completitudinea informației și coerența între subiect și documentele studiate. • Noutatea și valoarea științifică a informației. • Exactitatea rezultatelor și rigoarea probelor. • Capacitatea de analiză și de sinteză a documentelor, adaptarea conținutului. • Originalitatea studiului, a formulării și a realizării. • Personalizarea (să nu fie lucruri copiate). • Aprecierea critică, judecată personală a elevului. • Corectitudinea interpretării studiului de caz propus. • Calitatea soluțiilor, ipotezelor propuse, argumentarea acestora. • Corespunderea soluțiilor, ipotezelor propuse pentru rezolvarea adecvată a cazului analizat. • Corectitudinea lingvistică a formulărilor. • Rezolvarea corectă a problemei, asociate studiului analizat de caz.
--	--	---

XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studii

Cerințe față de sălile de curs	
Pentru orele teoretice	<p>Sală de clasă. Proiector. Suport de curs. Caiete. Tablă</p>
Pentru orele practice	<p>Materiale didactice; Conexiune Internet.</p>

XII. Resursele didactice recomandate elevilor

Nr. crt.	Denumirea resursei	Locul în care poate fi consultată/ accesată/ procurată resursa
1.	Bodorin Cornelia et al., Educația incluzivă, Chișinău, 2011	Biblioteca
2.	Rodica Solovei, Educația incluzivă- Ghid metodologic pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general, IȘE, 2013	Biblioteca
3.	http://www.isjcj.ro/crei/crei/pdf/euri/formare/ghiduri%20formare/Ghid%201_RO.pdf	Internet